

Yayınlar

Osmanlı Bankası Arşiv ve Araştırma Merkezi'nin yayın politikası, düzenlediği etkinliklere tamamlayıcı bir boyut kazandırmak ve sergi, konferans ve ihtisas alanlarına giren konularda gerçekleştirdiği proje sonuçlarını okurlarıyla paylaşmaktır. Bu projelerin bir ayağını da, iki yılda bir Tarih Vakfı ve Avrupa Bankacılık ve Finans Tarihi Birliği (European Association for Banking and Financial History) ile düzenlediği bankacılık ve finans tarihi konulu araştırma yarışmasına sunulan çalışmalar oluşturmaktadır.

Güncel Yayınlar

- "Osmanlı Başkentinden Küreselleşen İstanbul'a: Mimarlık ve Kent, 1910-2010", İpek Yada Akpınar
- "Küreselleşen İstanbul'da Ekonomi", Yayına hazırlayan: Çağlar Keyder
- "İSTANBUL PARA-DOKSA / Kent ve Mimarlık Üzerine Konuşmalar Boğaçhan Dünderalp, Asli Kıyak İngin, Nilüfer Kozikoğlu", Editör: Pelin Derviş
- "The Zonguldak Coal Basin as the Site of Contest (1920-1947)", Nursen Gürboğa.
- "Dicle ve Fırat'ta Seyr-i Sefain İmtiyazı Teşebbüsü (1909-1913)", Burcu Kurt
- Eski İstanbullular, Yeni İstanbullular, yayına hazırlayan: Murat Güvenç
- Mapping Istanbul, İstanbul
- "Tracing Istanbul [from the air]" Garanti Galeri 2009, İstanbul

Sergi Katalogları

Yarışma Yayınları

Konferans Yayınları

Royal Asiatic Society & OBAAM Yayınları

Diğer

Garanti Galeri Yayınları

Osmanlı Başkentinden Küreselleşen İstanbul'a: Mimarlık ve Kent, 1910-2010

Yayına hazırlayan: İpek Yada Akpınar

İstanbul, Aralık 2010
ISBN 978-9944-731-23-2

Osmanlı Bankası Müzesi, Aydınlanma Sempozyumu'nun ardından, 2009'da başlattığı İstanbul Sempozyumu serisinin sonuncusunu 15-16 Ekim 2010 tarihinde gerçekleştirdi. İstanbul'un nüfusu ve ekonomisi üzerine yapılan araştırmaların sunulduğu ilk iki sempozyumdan sonra "Osmanlı Başkentinden Küreselleşen İstanbul'a: Mimarlık ve Kent 1910-2010" ile mimarlığa odaklanıldı.

Prof. Dr. Sibel Bozdoğan danışmanlığında, İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Öğretim Üyesi Yard. Doç. Dr. İpek Yada Akpınar'ın küratörlüğünde gerçekleşen sempozyumda mimar, tasarımcı ve kentlinin üç farklı ancak ilişkili bakış açısıyla nasıl bir kentselliği düşlediğinin ipuçları kavranmaya çalışılarak, İstanbul'un modernleşme serüveni kent-mimarlık ara kesitinde incelendi. Bu kapsamda oturumlarda modern kent oluşumu, kentsel imgelem, kentsel politika, kentleşme yaklaşımları ve mekânsallaşmaları tartışıldı; sosyoekonomik-kültürel değişimler bağlamında mimarlık ölçeğine odaklanan çalışmalar sunuldu.

Sempozyumda sunulan tebliğlerden oluşan bu kitap, kentin ve mimarlığının geçmiş 100 yıllık dinamiklerini masaya yatırmak, gelecekteki serüvenlerini keşfetmek için anlamlı veriler sunuyor.

Küreselleşen İstanbul'da Ekonomi

Yayına hazırlayan: Çağlar Keyder

İstanbul, Ekim 2010
ISBN 978-9944-731-22-5

Osmanlı Bankası Müzesi'nin düzenlediği İstanbul Sempozyumları'nın ikincisinde, 1990'ların başından bu yana süregelen küresel dinamiklerin kentin ekonomisine etkileri tartışmaya açıldı. 11-12 Aralık 2009 tarihinde, Boğaziçi Üniversitesi Atatürk Enstitüsü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Çağlar Keyder'in küratörlüğünde gerçekleşen "Küreselleşen İstanbul'da Ekonomi" sempozyumunda, İstanbul'un nasıl bir projeye küresel bir kent olma noktasına geldiği, kentin bu yeni kimliğinin nasıl sergilendiği ve küresel dünyaya eklenme hızının nasıl bir ivme kazandığı sorgulandı. Tartışılan temalar dört ana eksen etrafında toplandı. Bunlardan ilki, 1990'lar sonrası toplumsal değişimin ekonomi-politiğiydi. Mekânın yeniden üretimi ve siyaseti ikinci eksenini oluşturdu. Diğer iki eksen ise küreselleşmenin asıl itici sektörleri niteliğindeki kültür ve finans endüstrileri oldu. Bu başlıklar altında medyanın, sanatın ve mimarinin ekonomisi tartışıldı; İstanbul'un küresel finans sistemindeki yeri ve finansal merkez olma iddiası gündeme getirildi.

Sempozyuma sunulan tebliğleri ve oturumlarda yapılan tartışmaları bir araya getiren bu kitap, İstanbul'un son yirmi yıl içerisindeki küreselleşme hikâyesini mercek altına alıyor ve kentin kapitalist mantıkla yeniden dönüştürülme sürecini tüm yönleriyle ortaya koyuyor.

İSTANBUL PARA-DOKSA / Kent ve Mimarlık Üzerine Konuşmalar ***Boğaçhan Dündaralp, Asli Kıyak İngin, Nilüfer Kozikoğlu*** *Editör: Pelin Derviş*

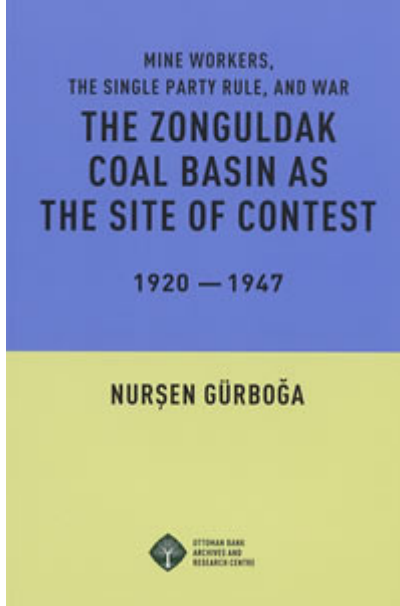
Garanti Galerideki Arşiv ve Müze Merkezi
ISBN 978-9944-731-21-8

Bu kitap, The Architecture Foundation'ın 2009-2010 yılları arasında Garanti Galerideki Arşiv ve Müze Merkezi Mimarlık Merkezi işbirliğinde yürüttüğü Londra-İstanbul Değişim Programı çerçevesinde hazırlanmış ve British Council'in desteğiyle yayımlanmıştır.

Editörün önsözünden:

"Milyonlarca insanın yaşadığı bir metropol İstanbul. İnşai faaliyetler hiç bitmiyor, öyle ki ufuk çizgisi görünmez oldu. Sınırları da gitgide büyüyor, öyle ki bir kent olmaktan çoktan çıktı, o bir bölgeyi tanımlıyor

artık. Binlerce yıllık tarihi birikimi, tekil restorasyon, yeniden işlevlendirme, yıkıp yeniden yapma projelerinin yanı sıra çeşitli ölçeklerde ve çok sayıda kentsel müdahalelerle sürekli can buluyor/veriyor, yeni yüzler ediniyor. İstanbul'a sadece böyle bakarak mimari üretim adına çok güçlü bir potansiyelin varlığından söz etmek mümkün olmalı... İstanbul'da mimarlık fakültesi olan üniversite sayısı 10. Mimari yayınların çoğu (sürelî/süresiz) yine İstanbul'da basılıyor. Acaba bu mimarlık ortamında gerek düşünsel gerek fiziksel üretimle/katılımla ya da sadece tanık olarak var olmak ne demek? İstanbul'da yaşayan ve mimarlık pratiğini birbirinden farklı yaklaşımlarla, yollarla gerçekleştiren 45 yaş altı üç mimar bireysel deneyimlerinden hareketle bu metropol ve mimarlığı üzerine konuşmaya başlarsa ortaya neler dökülür? Ortaya dökülenler ne kadar öznel ya da ne kadar nesnel olur? İstanbul'da dillenen söylemlerle nasıl ilişkilendirir? "İstanbul para-doksa" ne eksiksiz bir mimarlık ortamı tariflemenin ne de yeni söylemler geliştirmenin peşinde. "İstanbul para-doksa" bu kaygılardan uzak bir tartışmanın ürünü, en anlamlı tarafı da bu kimlikle günümüzden bir kesit sunuyor olması."

Mine Workers, the Single Party Rule, and War
The Zonguldak Coal Basin as the Site of Contest (1920-1947)

Nursen Gürboğa

İstanbul, 2009
ISBN 978-9944-731-19-5

**Maden İşçileri, Tek Parti Yönetimi ve Savaş
Bir Mücadele Alanı Olarak Zonguldak Kömür Havzası (1920-1947)**

Osmanlı Bankası Arşiv ve Araştırma Merkezi, Avrupa Bankacılık Tarihi Birliği ve Tarih Vakfı işbirliği ile düzenlenen Bankacılık ve Finans Tarihi Araştırma Yarışması 2006 - 2007'te doktora tezi kategorisinde birincilik ödülü.

Ereğli-Zonguldak kömür havzası, 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Türkiye'nin maden kömürü kaynağı oldu. Bölge, 19. yüzyılın son çeyreğinde bir kömür havzası olarak şekillendi ve Cumhuriyet'in ilk yıllarında Türkiye'nin en büyük sanayi merkezlerinden biri oldu. Bazen zorla bazen gönüllü olarak kömür ocaklarının yeraltı iş gücü kaynağını oluşturan havzanın erkek nüfusu, bu süreçte geçimlik tarımsal üretimle kömür madenciliği arasında geçici çalışma örüntüleri geliştirdiler. Bu işçiler, Osmanlı Devleti ve Cumhuriyet Türkiye'si tarihinde yer alan pek çok siyasi, ekonomik ve sosyal değişime tanıklık etmiş olsa da, geçici çalışma örüntüleri değişmemiş olarak kaldı.

Erken Cumhuriyet yıllarındaki "Milli Ekonomi" politikası ve tek parti yönetiminin devletçi sanayileşme girişimleri, kömür madenciliğinin sermaye ve emek boyutlarının yeniden yapılandırılmasını gerektirdi. Bu çabalar, 1940'ta kömür madenciliğinin devletleştirilmesi ve havzada iş mükellefiyeti rejiminin kurulmasıyla sonuçlandı. İş mükellefiyeti, devlet ve havza sakinleri arasındaki ilişkileri gerilimli bir zemine taşıdı.

Ereğli-Zonguldak kömür havzası, tek parti dönemindeki emek-sermaye-devlet ilişkilerinin bir mikrokozmozudur. Elinizdeki bu çalışma, 1920-1947 yılları arasında kömür madeni işçileri, maden işletmeleri ile devlet arasındaki ilişkilere ve tek parti rejiminin emek politikalarına odaklanarak, bu mikrokozmozun kapsamlı bir analizini sunar. Çalışmanın amacı havza tarihinin kurucu aktörlerinden biri olan maden işçilerinin kendi tarihlerinin oluşumunda oynadıkları etkin rolü açığa çıkarmaktır.

Osmanlı Irak'ında İngiliz Nüfuzuna Tepkiler *Dicle ve Fırat'ta Seyr-i Sefain İmtiyazı Teşebbüsü (1909-1913)*

Burcu Kurt

İstanbul, 2009
ISBN 978-9944-731-17-1

Osmanlı bankası Arşiv ve Araştırma Merkezi, Avrupa Bankacılık ve Finans Tarihi Birliği ve Tarih Vakfı işbirliği ile düzenlenen, Bankacılık ve Finans Tarihi Araştırma Yarışması 2006-2007'de makale kategorisinde birincilik ödülü.

Bu kitap, Osmanlı Irak'ında bir Osmanlı-İngiliz Seyrisefain Şirketi kurulması tasarıları ile bunun neticesinde İngiliz nüfuzuna karşı ortaya çıkan ve başını büyük ölçüde bölge tüccarlarının çektiği geniş katımlı protesto gösterilerini konu ediyor. Özellikle Bağdat ve civarında yoğunlaşan bu eylemlere yerel tüccarlar bazındaki katılım bu dönemdeki merkez-çevre ilişkilerine ışık tutarken, bu tüccarların ve onların öncülüğünde hareket eden halkın kullandığı dil de dönemin genel eğilimi olan Arap milliyetçiliğinin aksine Osmanlı söyleminin altını çiziyor. Mahalli eşrafın başı çektiği ve hiçbir din ve mezhep ayrımı yapılmaksızın Bağdat ve Basra vilayetlerinin büyük kesiminin neredeyse bir bütün halinde katıldığı bu tepkilerde İngiltere'nin bölgedeki nüfuzuna yönelik vurgular da mercek altına alınıyor.

Büyük ölçüde arşiv malzemesine dayanan bu çalışma, şu ana kadar bölgedeki hareketlilikleri Arap milliyetçiliği çerçevesiyle sınırlandıran bakış açısına bir alternatif sunmayı amaçlıyor.

Eski İstanbullular, Yeni İstanbullular

Yayına hazırlayan: Murat Güvenc

İstanbul, Aralık 2009
ISBN 978-9944-731-18-8

Osmanlı Bankası Müzesi, İstanbul'u ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan irdeleyecek bir sempozyum serisi başlattı. Serinin ilkinin oluşturduğu "Eski İstanbullular ve Yeni İstanbullular" sempozyumunda, İstanbul'un modernleşme sürecinin bilinmeyen demografik yapısına ışık tutmak amaçlandı.

İstanbul'da 19. yüzyılda hız kazanan nüfus artışı; 20. yüzyılın ikinci çeyreğinde Osmanlı İmparatorluğu'nun çözülmesi, yeni ulus-devletlerin ortaya çıkışı sonucu başkentin etki alanının daralması, devletçi iktisat politikalarının benimsenmesi gibi gelişmelere bağlı istihdam kayıpları nedeniyle geriledi. İstanbul nüfusunun yarım yüzyıl süren duraklama dönemi, İkinci Dünya Savaşı'nın ardından, yerini hızlı bir büyüme dönemine bıraktı. İstanbul, 20. yüzyıl başındaki nüfus büyüklüğüne ancak 1950'li yılların başında erişebildi.

1950'den itibaren, özellikle ithal ikameci iktisat politikalarına geçişin ardından hızlanan göç sonucu, kentin nüfusu 20. yüzyılın ikinci yarısında 1950'ye göre 12 kat arttı. Buna bağlı olarak Avrupa'nın en büyük metropollerinden birine dönüşen İstanbul'da, yaşam tarzları, toplumsal yapı, etnik ve dini toplulukların ağırlığı, hane yapısı ve kent yaşamına katılım kalıpları hızla değişti.

Sempozyumda sunulan tebliğlerden oluşan kitap, değişim halindeki İstanbul'un modernleşme sürecinde yeniden şekillenen kentsel nüfus yapısı ve bileşimi üzerine odaklanıyor.

Mapping Istanbul

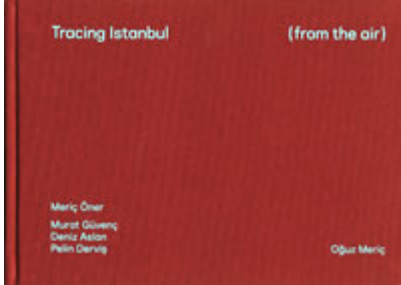
Editörler: Pelin Derviş, Meriç Öner

Harita Tasarımı: Superpool

Garanti Galeri 2009, İstanbul
ISBN 978-9944-731-16-4

İstanbul'u Haritalamak

Garanti Galeri son yıllarda günümüz İstanbul'u üzerine yaptığı kentsel araştırma çalışmalarını önce *İstanbullaşmak/Becoming Istanbul* (2008), daha sonra da *Tracing Istanbul [from the air]* (Hava Fotoğraflarıyla İz Sürmek, Eylül 2009) isimli yayınları ile okuyucunun ilgisine sundu. Bu kapsamdaki yayınların sonuncusu **Mapping Istanbul** (İstanbul'u Haritalamak), İstanbul'un güncel parametrelerini haritalar, karşılaştırmalı araştırmalar ve yazılar aracılığıyla değerlendirmeye sunuyor. Kitapta; nüfus, ekonomik faaliyetler, eğitim, arazi kullanımı, ulaşım, deprem, yapı stoğu, konut, sağlık, kültürel donatılar, tüketim ve enerji kaynakları gibi konulardaki güncel veriler değerlendirilerek oluşturulan özgün haritalar, araştırmalarını bu alanlarda yoğunlaştıran uzmanların metinleriyle paralel olarak yer alıyor. Kitabın giriş yazılarından ilki, peyzajın günümüz kentsel düzeninin bir aracı olarak yeniden ortaya çıkışını tanımlamak için "peyzaj şehirciliği" (landscape urbanism) terimini literatüre kazandıran Charles Waldheim tarafından kaleme alındı. Sosyal coğrafya alanındaki çalışmaları "Mapping Istanbul"a kaynak teşkil eden şehirci ve kartograf Murat Güvenç ise metinlerinde, İstanbul'daki yapılaşmanın kendine özgü koşullarına ve kentin toplumsal coğrafyasının haritalar aracılığıyla okunmasının yollarına odaklandı.

Tracing Istanbul [from the air]

Fotoğraflar: Oğuz Meriç, Editör: Meriç Öner

Garanti Galeri 2009, İstanbul
ISBN 978-9944-731-15-7

İstanbul, Hava Fotoğraflarıyla İz Sürmek

Tracing Istanbul [from the air] (İstanbul, Hava Fotoğraflarıyla İz Sürmek) Oğuz Meriç'in 1992-2009 yılları arasında çektiği binlerce hava fotoğrafından bir seçki sunuyor. İstanbul'da yapılı çevrenin içinde barınan izler, üç bağımsız söyleşide ele alındı. Murat Güvenç, Deniz Aslan ve Pelin Derviş'in yorumları görünenin ardındaki yapılara açıklık getirerek kentin yakın geçmişine ve güncel dinamiklere eleştirel açıdan yaklaşıyor. Kitabın editörü Meriç Öner söyleşileri fotoğraflarla diyalog içinde akan bir biçimde yeniden kurguladı. Metin bu haliyle Oğuz Meriç'in biriktirdiği izleri takip etmekte okuyucuya aracılık ediyor, kentsel politikaları ve uygulamaları tartışmaya açıyor ve fiziksel dokunun ardındaki sosyal dokuyu deşifre etmeyi deniyor.